

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk

Finn Sørensen
Finn.S@ft.dk

Beskæftigelsesministeriet

Ved Stranden 8

1061 København K

T +45 72 20 50 00

E bm@bm.dk

www.bm.dk

CVR 10172748

Beskæftigelsesudvalget har i brev af 11. februar 2019 stillet følgende spørgsmål nr. 264 (alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Finn Sørensen (EL).

4. april 2019

Spørgsmål nr. 264:

”Vil ministeren redegøre for reglerne for pensions- og tilbagetrækningsordningerne i EU-landene, samt Norge, Island og Schweiz?”

J.nr. 2019 - 1059

Svar:

Regler for pensions- og tilbagetrækningsordninger dækker en bred række af emner og ydelser.

Jeg kan henvise til rapporten *'The 2018 Ageing Report'*¹ udgivet af Kommissionen i 2018, herunder især kapitlet *'Pensions'*. Rapporten omfatter en bredere og dybdegående beskrivelse af pensionssystemer i EU's medlemslande.

Det skal bemærkes, at regler om pension og tilbagetrækning er komplekse og indrettet forskelligt på tværs af landene. Derfor er en direkte sammenligning på tværs af landene vanskelig.

Mit svar nedenfor bygger på en høring blandt danske ambassader samt EU-Kommissionens rapport *'Retirement regimes for workers in arduous or hazardous jobs in Europe: A study of national policies 2016'*.

Kommissionens rapport fra 2016 peger på en generel tendens til at forlænge seniorers arbejdsliv, øge pensionsalderen og gøre pensionsreglerne mere simple. Samtidig ses en tendens til, at særordninger indskrænkes og adgangen til tidlig pension strammes.

Typisk er det sket ved at stramme kriterier for ydelsen ved øget aldersgrænse eller øget krav til forsikringsperiode, indføre individuelle vurderinger, gøre den indtægtsbestemt eller kræve bidragssatser eller forsikring.

¹ Rapporten kan findes på Kommissionens hjemmeside:
https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2016-2070_en

Jeg vil fremhæve, at Danmark i lighed med de øvrige nordiske lande anerkendes af Kommissionen for den holistiske tilgang, hvor tiltag til at forbedre nedslidtes arbejdsevne sker ved tiltag, der sikrer større sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, gennem rehabilitering samt målrettede og innovative aktiveringsordninger.

Overordnet kan det derudover bemærkes, at det typiske europæiske pensionssystem bygger på en forsikringsordning med faste indbetalinger til et offentligt pensionssystem.

For arbejdstagere vil der som regel også være et bidrag indbetalt af arbejdsgiveren. Pension baseres almindeligvis på et optjeningsprincip. Ydelsens niveau afhænger derfor typisk af de indbetalte bidrag i kombination med indkomsten på tidspunktet for tilbagetrækningen.

Det danske system med en rent skattefinansieret folkepension, hvor pensionen er optjent på baggrund af bopæls- eller beskæftigelsesperioder, er i den sammenhæng særegent.

Det danske pensionssystem er opbygget af tre søjler, som består af henholdsvis offentlige pensioner, arbejdsmarkedspensioner og private opsparinger.

- *Folkepension* er en offentlig pension og skattefinansieret.
- *Arbejdsmarkedspensioner* er baseret på frivillige aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Arbejdsmarkedspension er obligatorisk for den enkelte, der er omfattet af overenskomsten. Der kan i de enkelte overenskomster være specifikke tilbagetræknings- og seniormuligheder, som er forhandlet mellem parterne.
- *Private opsparinger* er individuelle og dermed frivillige for den enkelte. Det kan være opsparring i skattebegünstigede pensionsordninger, hvor midlerne er bundet. Det kan også være opsparring uden for pensionssektoren i form af fx værdipapirer eller friværdi i bolig.

For så vidt angår den generelle tilbagetrækningsalder på tværs af landene samt udviklingen heri kan jeg henvise til finansministerens besvarelser af 28. februar 2019 af BEU-spørgsmål 149-151 alm. del.²

En række lande i Europa har ordninger, der muliggør tidligere pension på baggrund af et anstrengende eller farligt arbejdsliv. De er indrettet enten som *generelle* ordninger, som alle med bestemte behov kan benytte, eller *særlige* ordninger for min-

² Besvarelsen af spm. 149-151 dækker alene EU-landene, og de underliggende datakilder om fremtidige pensionsaldrer omfatter generelt kun EU-lande. Følgende kan dog supplerende oplyses, på baggrund af OECD's rapport *Pensions at a Glance 2017*, s. 93, hvor OECD har opgjort pensionsaldrerne i 2016:

Den lovbestemte tilbagetrækningsalder i **Schweiz** er opgjort til 65 år for mænd og 64 år for kvinder, mens tidlig tilbagetrækning (svarende til efterløn) er mulig ved 63 år for mænd og 62 år for kvinder.

For **Norge** er den lovbestemte tilbagetrækningsalder opgjort til 67 år (begge køn), og den tidlige tilbagetrækningsalder er opgjort til 62 år (begge køn).

For **Island** er den lovbestemte tilbagetrækningsalder opgjort til 67 år (begge køn), mens den tidlige tilbagetrækningsalder er opgjort til 65 år (begge køn).

Der kan dog være gennemført reformer i de tre lande, siden rapporten blev udgivet. Der kan ligeledes være variationer i fx udbetalingerne størrelse, krav til indbetaling mv., jf. de generelle forbehold i besvarelserne af BEU-spørgsmål 149-151.

dre specifikt afgrænsede grupper af befolkningen. Der er tale om et ganske varieret billede.

Tidlig pension via de generelle ordninger tildeles på baggrund af et individuelt skøn af den enkelte evt. med støtte fra vejledende objektive kriterier.

Under de særlige ordninger har arbejdstagere ret til tidlig pension, hvis de har arbejdet i specifikt opgjorte jobbeskrivelser eller brancher.

Som det fremgår af *Tabel 1* og *Tabel 2* i bilaget til min besvarelse er langt de fleste ordninger i europæiske lande særlige ordninger. Det danske pensionssystem er beskrevet ovenfor og ikke medtaget i bilaget.

Nedenfor redegøres for ordninger om tidlig pension i de ønskede lande.

Generelle ordninger om tidlig pension ved farligt eller anstrengende arbejde

Tabel 1 bilagt besvarelsen beskriver på baggrund af oplysninger fra ambassaderne generelle ordninger for tidlig pension ved farligt eller anstrengende arbejde. Herunder oplyses pensionsalderen, tildelingskriterier samt ydelsens niveau. Som det fremgår, har alene Belgien, Finland og Østrig en sådan ordning eller overvejelser derom.

Typisk indebærer de generelle ordninger en lavere pensionsydelse.

Særlige ordninger for mindre grupper af befolkningen ved farligt eller anstrengende arbejde

Tabel 2 bilagt besvarelsen redegør på baggrund af oplysninger fra ambassaderne for særlige ordninger om tidlig pension ved farligt eller anstrengende arbejde i de ønskede lande. Herunder oplyses pensionsalder, tildelingskriterier samt ydelsens niveau. Her fremgår det yderligere, hvilke brancher eller jobbeskrivelser udløser en ret til tidlig pension.

Der er særlige ordninger i Bulgarien, Estland, Frankrig, Grækenland, Island, Italien, Kroatien, Letland, Norge, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Tjekkiet og Tyskland. Disse ordninger er afgrænset til helt specifikke grupper og typisk forudsat et minimum af bidrag i løbet af beskæftigelsen.

I flere lande er de særlige ordninger forbeholdt få *udvalgte faggrupper*. Til eksempel har en række lande historisk bestemte pensionsordninger, som alene giver kul- eller minearbejdere eller fiskere ret til en tidligere pension. Ganske mange lande har også tjenestepensioner eller særordninger for fx militæransatte, statsansatte og visse kunstnere. I Norge gælder der fx kun særlige ordninger for en afgrænset gruppe af tjenestemænd under udsædvanlig psykisk eller fysisk belastning (bl.a. militærpersonel og politi).

Andre lande har særlige ordninger for en *længere række af brancher eller jobbeskrivelser*. De defineres typisk på job- eller branchelister, som er udarbejdet centralt ud fra en vurdering af arbejdets karakter, belastning og skadepåvirkning.

Til tider indgår en bredere vurdering af fx skadesprocenten og sygefraværet i den enkelte sektor, de belastende arbejdsvilkår, fx skifteholdsordninger, natarbejde og produktionsrytme, arbejdsvilkårenes farlighed, samt de fysiske ramme for arbejdets udførelse. Mindre hyppigt indgår mentale eller følelsesmæssige faktorer.

Reglerne for tidlig pension vil typisk stille krav om, at det farlige eller anstrengende arbejde skal udgøre en vis andel af den pågældendes arbejdsliv. Reglerne kan også være udformet, således at eksempelvis 12 mdr. tilbragt i det farlige eller anstrengende erhverv tæller som 14, 15, 16 eller 18 mdr. Desuden kan der indgå koefficienter til at sænke alderstærsklen for at gå på pension.

Kommissionens rapport peger på, at selv i lande med lange lister over anstrengende og farligt arbejde eller jobbeskrivelser, er det en meget begrænset andel af den samlede arbejdsstyrke, der er omfattet. Kommissionen estimerer, at alene 1 til 4 procent af arbejdsstyrken arbejder i anstrengende eller farlige jobs i perioden 2015 til 2016. Kommissionen tager dog her forbehold for, at data ikke nødvendigvis er udtømmende.

Venlig hilsen

Troels Lund Poulsen